

*Tată iubit
și cel mai credincios prieten*

Corespondența Regelui Carol I cu tatăl său,
Principele Karl Anton de Hohenzollern-Sigmaringen
(1866–1881)

Ediție îngrijită și ilustrații de SILVIA IRINA ZIMMERMANN

CUPRINS

Studiu introductiv: Marele sfătuitor al Regelui Carol I	5
Notă asupra ediției	14
Mulțumiri	16
Corespondența	17
Misiunea	17
Familia	71
Războiul de Independență	109
Lupta diplomatică	123
Încoronarea	159
Indice selectiv de nume	169

CORRESPONDENȚA MISIUNEA

„Un popor tânăr mă cheamă...”

Carol, 16 aprilie 1866

CAROL: BERLIN, 15 APRILIE 1866

[ANR, Carol I, VD-1749]

cumpul meu tată! Abia ieri mi-ai scris că nu ai mai auzit nimic despre chestiunea românească, iar astăzi știm atât noi, cât și toată lumea deja prea multe despre ea. Am fost plăcut surprins ieri să citesc în toate ziarele despre binecunoscuta depeșă¹ care, astfel, mi se pare că pentru noi s-a rezolvat de la sine. Doar că problema în sine mi se pare, din păcate, complet eșuată din cauza grabei, pentru că propunerea aceasta ar fi trebuit să fie jucată nu ca un prim atu, ci ca ultimul. Când am citit deunăzi în ziare că Brătianu² se ridicase atât de mult peste întortochelile și intrigile de partid din Principatele Dunărene și că un partid intenționa chiar să-l înscăuneze, am presimțit o astfel de mișcare din partea lui, dar nu am crezut că va veni atât de curând. La întrevvedereea mea cu el mi-a spus că ar putea ajunge și în situația încât să fie necesar să mă proclam, la care i-am replicat că „este imposibil fără consimțământul regelui”, dar el mi-a răspuns „il veți avea”. Acestea au fost ultimele noastre vorbe.

Ieri l-am căutat numaidecât pe Rauch³ care avea deja instrucțiuni de la rege⁴. Și pentru Rauch a fost o surpriză neplăcută, încât mi-a sugerat să-mi iau concediu până se clarifică situația, o idee care mi-a venit și mie imediat la această veste, și te rog insistent, dragă tată, să menționezi această dorință a mea, și cu siguranță și a ta, în scrisoarea ta către rege. Ipoteticul război a fost trecut iar pe un plan îndepărtat de viitor prin cererea către uniune, iar la o izbucnire a lui oricum voi fi numaidecât din nou la locul meu. Îmi doresc nespus

¹ La 11 aprilie 1866 la București a fost proclamată alegerea prințului Karl von Hohenzollern-Sigmaringen ca domnitor al Principatelor Unite Române (Principatele Dunărene).

² Ion C. Brătianu (1821–1891), om politic, ministru în mai multe rânduri. A format primul cabinet liberal în 1876, care a rămas la putere până în 1888.

³ Friedrich Wilhelm von Rauch (1827–1907), colonel, comandant al regimentului 11 de husari.

⁴ Wilhelm I (1797–1888), regele Prusiei, primul împărat al Germaniei (1871–1888).

de mult să mă retrag acum de aici, în primul rând din cauza acestei situații, pe care nu pot să o întâmpin cu totul nepărtinitor, și în al doilea rând din cauza nesuferitei mele poziții militare¹, pe care nu reușesc să o urmez decât cu cea mai mare silă și care mă indispoaze cumplit. Este dorința mea cea mai mare să fiu în preajma ta pe timpul rezolvării acestei chestiuni și regele cu siguranță că va vedea aceasta ca pe un lucru cu totul natural.

Cum este privită problema de către partidul ostil nouă mi-a dovedit-o exclamația prințului Carl² care, neavând habar de întreaga chestiune, m-a salutat ca pe un turc.

Depeșa face aici multă vâlvă. Mi-e teamă că răspunsul regelui, pe care îl amână cât mai mult cu putință, va fi defavorabil, iar replica ta asupra-i cu atât mai dificilă. Eu sunt pregătit pentru orice și de neclintit, iar la nevoie pășesc mâine pe câmpul de luptă. Dar, hotărât lucru, nu ambiția pentru rang și titlu este cea care mă îndeamnă, ci încercarea de a rezolva o sarcină ce mi s-a oferit, fie ea și una foarte grea, și de a face cinste numelui nostru. Nu îmi închipui că sunt pregătit pentru o asemenea misiune, dar cu ajutorul lui Dumnezeu și bine sfătuit sper totuși să ajung la un liman fericit. Înțeleg bine toată dimensiunea răspunderii pe care o iau asupra mea, dar în schimb am și eu toată puterea mea tânără.

Dacă regele și cu tine, scumpe tată, doriți să mă hotărâsc, atunci răspunsul meu este „da”, cu premisa protecției politice din partea puterilor. Același lucru i l-am răspuns și lui Brătianu, adăugând: „dacă regele și tatăl meu îmi dau consimțământul lor”. După o nouă depeșă au loc alegerile în toată țara³, iar după rezultatul lor, o nouă delegație în frunte cu un Sturdza⁴ va veni aici, în cazul în care nu suntem împotriva. Sunt foarte curios de următoarele zile, de hotărârea

¹ Prințul Carol a fost numit în 4 aprilie 1866 căpitan („Rittmeister à la suite”) în regimentul al II-lea al dragonilor de gardă, la Berlin, fără însă a primi și un regiment propriu.

² Prințul Friedrich Carl von Preußen (1828–1885), fiul prințului Carl von Preußen (1801–1883), fratele mai mic al regelui Wilhelm I al Prusiei (primul împărat al Germaniei).

³ Alegerile au avut loc în perioada 14–20 aprilie 1866, majoritatea voturilor fiind pentru prințul străin.

⁴ Dimitrie A. Sturdza (1833–1914), om politic, președinte al Partidului Național Liberal și premier în patru rânduri.

regelui și de replica ta; în orice caz sper să pot pleca marți de aici și să fiu de ziua mea la Düsseldorf. Sper ca prin această scrisoare să nu fie spuse ultimele cuvinte în această chestiune. [...]

Rămâi cu bine, scumpe, iubite tată, sărutându-ți cu tot respectul mâinile, în speranța unei revederi apropiate, rămân cu totul al tău fiu ascultător, Carol.

CAROL: BERLIN, 16 APRILIE 1866

[ANR, Carol I, VD-1750]

Scumpe tată! Cercetând istoria dezvoltării Belgiei mi-a venit astăzi un gând a cărui punere în practică nu cred că este peste măsură de îndrăzneță, de aceea trebuie să ți-l comunic, pentru că sunt sigur că nu îți va dispăcea. Ideea este una măreață și poate prea hazardată, dar cine nu îndrăznește, nu câștigă nimic. Un popor tânăr mă cheamă, cinci milioane m-au votat unanim să fiu principele lor, trebuie să urmez acestei chemări cât mai curând posibil, trebuie să mă pun în fruntea acestui popor și să-i reprezint cauza dreaptă în afară. Momentul nu este deloc neprielnic. Dacă ai vrea să mă ascuți, dragă tată, fără să mă privești ca pe un visător, atunci ți-aș depăna ideea mea. Călătoresc incognito la Paris, mă prezint incognito la împărat¹, îl rog să-mi ofere protecția sa și pornesc astfel dotat la București, unde, socotind după ultimele vești, voi fi primit cu mare entuziasm. Va face o mare impresie acolo că am răspuns imediat chemării și că accept să fiu proclamat domnitor. În același timp ar trebui să fie cerută mâna prințesei de Leuchtenberg², încât Rusia să se alăture cauzei. De Austria nu avem de ce să ne temem pentru moment. Porții trebuie plătit tributul și mai degrabă dublat decât retras. Este o lovitură mare, iar dacă reușește, atunci izbânda e a mea.

¹ Charles-Louis-Napoléon Bonaparte (1808–1873), împăratul Napoleon al III-lea al Franței (1852–1870).

² Prințesa Eugenia de Leuchtenberg (1845–1925), fiica lui Maximilian de Beauharnais, al 3-lea duce de Leuchtenberg, și a Marii Ducese Maria Nicolaevna a Rusiei. În 1868 s-a căsătorit cu prințul Alexandru de Oldenburg.

Aș dori mult să dezvolt mai departe ideea, dar aceasta ar fi mai ușor prin vii grai. Altfel ar fi situația, dacă problema ar trebui clarificată prin negocieri. Acestea, în primul rând, s-ar lungi atât de mult, încât ar slăbi cu totul entuziasmul alegerii din Principate, ori toată problema ar fi rezolvată altfel. Regele cere să rămânem pasivi, pentru că el preferă să amâne totul. Dar problema este prea serioasă pentru a nu ne gândi la cea mai bună soluție. De-aș putea fi lângă tine, dragă tată, aș avea atâtea să-ți spun și tare mult am nevoie să mă sfătuiesc cu tine. Să nu crezi că mi s-a urcat afacerea asta la cap, căci mi-am păstrat cu desăvârșire calmul, dar mă preocupă atât de mult și încerc să-mi fac o judecată din toată povestea asta.

Trebuie să închei, căci este deja ora zece și vreau să mai trimit scrisoarea astăzi.

Îți sărut mâinile cu tot respectul, scumpe tată, și sunt mereu cu totul al tău fiu ascultător, Carol.

KARL ANTON: DÜSSELDORF, 19 MAI 1866

[ANR, Carol I, VD-1456-1]

Dragă Carol, iată astăzi prima mea scrisoare către tine spre România. E un sentiment deosebit și înălțător. Prințul Știrbei¹ care a fost azi aici ți-o aduce împreună cu *portefeuille*-ul² tău. Pe el îl măgulește, iar eu n-am găsit pentru moment o ocazie mai potrivită. Suntem, în seara aceasta la orele 19, încă fără nicio știre de la tine, ceea ce presupun că e din cauza legăturilor anevoioase de tren și vapor. Dumnezeu cu tine și cu misiunea ta mare. Toți aici sunt bine și voioși, atât cât ne permite situația de război. În cea mai mare grabă, al tău tată credincios, Karl Anton.

¹ Prințul Gheorghe Barbu Știrbei (1828–1925), om politic, ministru de externe (1866–1867); fiul lui Barbu Dimitrie Știrbei (1799–1869), ultimul domn al Țării Românești (1849–1853 și 1854–1856). Amândoi au susținut alegerea prințului străin, Karl de Hohenzollern, ca domnitor al Principatelor Dunărene.

² „mapa de acte” (în franc. în orig.).

CAROL: BUCUREȘTI, 28 MAI 1866

[ANR, Carol I, VD-1754]

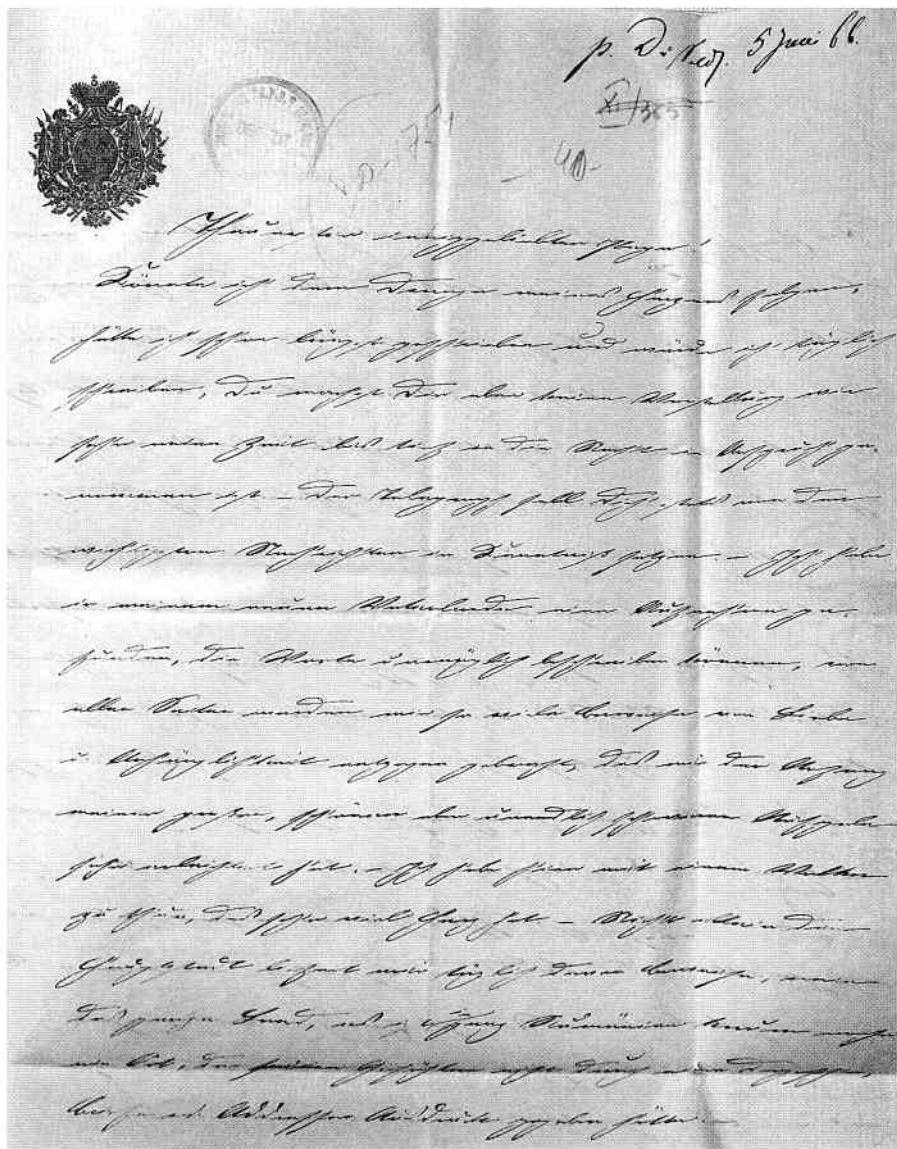
Scumpe, iubite tată! Dacă ar fi să îmi urmez avântul inimii, de mult ți-aș fi scris și zilnic ți-aș scrie, dar nu îți poți imagina cât de mult mi-e solicitat timpul, până noaptea târziu. Telegraful te va ține la curent cu veștile cele mai importante. În noua mea patrie am avut parte de o întâmpinare pe care cuvintele cu neputință o pot descrie. Am primit din toate părțile atâtea dovezi de dragoste și de atașament care mi-au înlesnit cu mult începutul sarcinii mele mari și frumoase, dar nesfârșit de grele. Am de-a face aici cu un popor cu inima foarte mare. Nu numai din capitală primesc zilnic dovezi în acest sens, nu, din toată țara, și nu există aproape niciun loc care să nu-și fi exprimat sentimentele printr-o depeșă, prin scrisori și adrese.

Primirea în țară și mai ales la București a fost copleșitoare și va rămâne pe veci memorabilă. Ziarele, scrisorile și relatările îți vor oferi oarecum o impresie. Cele opt zile de când mă aflu aici a trebuit să le petrec mai mult la masa de scris, pentru că este enorm de mult de făcut. În fiecare zi am de două ori consiliu de miniștri de la orele 12 la 2 și pe la 10 seara, deseori până pe la 1. Săptămâna aceasta, dacă ne dă liniște politica externă, voi călători la Iași și voi vizita o parte din țară. Turcii ne îngrijorează zilnic cu veștile, încât suntem nevoiți să luăm măsuri militare energice, și cu acest scop avem zilnic și câte un consiliu de război de două ceasuri. Principele Ghica¹ va veni în scurt timp la Düsseldorf. El este cel mai distins om din țară și pornește cu o scrisoare a mea către Berlin, pe care ți-o va înmâna spre verificare. Sper, dragă tată, că vei putea înlesni ca aceasta să capete multă atenție la Berlin.

Acum e ceasul unu noaptea, iar mâine mă voi trezi pe la șapte pentru a asista la ieșirea trupelor care se alătură armatei. Dacă se complică lucrurile serios, mă voi deplasa și eu la armată.

¹ Prințul Dimitrie Ghica (1816–1897), om politic, ministru în mai multe rânduri, președintele Senatului (1877–1888 și 1895–1897); fiul lui Grigore Dimitrie Ghica (1755–1834), domn al Țării Românești (1822–1828).

Îți sărut mâinile cu tot respectul, scumpe tată, la fel iubitei mame, îmbrățișez frații și sora, și sunt mereu, cu toată dragostea, al tău fiu ascultător, Carol.

3.)

Letter Carl: 10. Bucharest 27. June 66.

50-1456/3 2/1786

Gettob, of die Kapitele der besagten Conton
 : die dem Namen (genannt) besagte die gewöhnliche
 besagte die besagte, of die Gedruckten dem
 setzen sich ein die besagten in die of besagte
 die besagte. Es ist of der besagte in
 besagte, und besagte ? wobei die besagte
 oder besagte besagte besagte. die besagte
 über sich zu besagte, weil dem besagte of
 dem besagten allem besagte. besagte besagte
 die besagte : besagte besagte besagte der
 besagte besagte in der besagte in besagte
 besagte in der besagte besagte. für
 besagte besagte der besagte besagte, of besagte
 besagte : die besagte besagte of der besagte
 in besagte besagte, wobei besagte besagte
 besagte besagte besagte besagte besagte
 besagte in. Allerdings besagte besagte besagte
 besagte besagte in besagte besagte besagte
 besagte besagte besagte besagte besagte besagte
 besagte besagte besagte besagte besagte besagte
 besagte besagte besagte besagte besagte besagte
 besagte besagte besagte besagte besagte besagte

KARL ANTON: DÜSSELDORF, 7 IUNIE 1866

[ANR, Carol I, VD-1456-9]

Dragă Carol! Slavă Domnului că veștile sună mereu liniștitor și că faci față la misiunea ta grea. Îți dai seama că gândurile părinților tăi roiesc mereu în jurul tău și te urmăresc la fiecare pas. Tot ce s-a întâmplat până acum și unde te-ai manifestat prin acțiuni sau prin viu grai a fost corect și plin de tact. Însă greutățile sunt enorme, pentru că rezolvarea lor apasă doar pe umerii tăi. La ele se adaugă pizma și dușmănia deschisă a statelor vecine și lipsa de putere financiară a Principatelor Dunărene. O slabă consolare rămâne mereu că Austria, Rusia și Turcia suferă la fel de mult de lipsă de bani, încât le este imposibil să facă o presiune materială de durată. În schimb, aceste state pot mereu să vă frâneze și să vă împiedice prin vicleșugul și intrigile lor și să nu vă lase niciodată să ajungeți la o dezvoltare sănătoasă, ceea ce denotă un calificativ negativ pentru ele.

Sper că Dumnezeu te va lumina mereu, ocrotindu-te și apărându-te. După cum văd, situația ta se consolidează, căci Franța pare să fie de partea ta.

Sunt foarte curios de principele Ghica, îl așteptăm zilnic. Îl vom primi în cel mai bun mod posibil, chiar dacă nu suntem în cea mai potrivită dispoziție pentru formalități. [...]

Iar acum încă o vorbă părintească: păzește-te acolo de orice relație intimă cu femeile, vei fi pierdut și o marionetă în mâinile partidelor dacă arăți slăbiciune în această privință. Consider că asta este cea mai mare primejdie care te-ar putea întâmpina. [...]

Închei acum, cuprinzându-te la inima mea cu cea mai caldă și tandră dragoste, mii de îmbrățișări și binecuvântarea Domnului pe toate drumurile! *Adieu*¹, fiul meu iubit, al tău pe veci credincios tată, Karl Anton.

¹ În franc. în orig. – „rămas bun”.

KARL ANTON: DÜSSELDORF, 16 IUNIE 1866

[ANR, Carol I, VD-1456-11]

[...] Contele Bismarck¹ pare să vrea ridicarea României ca pe o primejdie pentru Austria. [...] În opinia mea, tu nu trebuie să te lași sub nicio formă ademenit la o asemenea politică periculoasă, ceea ce vei recunoaște, de altfel, foarte clar și singur. Tu ai de reprezentat doar interese românești și nu interese specific prusiane, iar pe ultimele doar atunci când se potrivesc cu cele românești. Nu este nevoie de explicații suplimentare aici. Însă pentru a acționa înțelept și precaut, nu trebuie nici să refuzi categoric eventualele cerințe nerezonabile din partea Berlinului, ci mai degrabă să fie elaborată problema ce cauzează refuzul, căci în timpul de față toată politica României trebuie să aibă un singur scop, de a-și feri pielea de turci și de a nu crea nicio ocazie care să ducă la vreo ruptură oficială sau la o atitudine care să depășească însăși linia de neutralitate creată.

Armelor Prusiei le putem dori tot succesul posibil, la fel te poți exprima și tu ca Hohenzollern și fost ofițer al armatei prusiane față de delegatul ei. Dar un suveran înțelept, și mai ales unul nou, nu are voie să facă niciodată o politică *personală*, ci numai una *națională*. De altfel, vei realiza toate acestea cel mai bine și singur, iar scrisoarea mea are doar menirea de a-ți da sugestii de comportament diplomatic atât timp cât recunoașterea independenței nu este definitiv rezolvată. [...]

KARL ANTON: DÜSSELDORF, 17 IUNIE 1866

[ANR, Carol I, VD-1456-10]

[...] Prințul Dimitrie Ghica a fost aici în 13 iunie. Ne-a făcut o impresie excelentă, atât ca *grand seigneur*², cât și grație înzestrării sale personale.

¹ Otto von Bismarck (1815–1898), om de stat german, prim-ministru al Prusiei, cancelar al Imperiului German (1871–1890).

² „nobil” (în franc. în orig.).